

Bespiegelingen over aanraken op de *Avond van de aanraking*

1. Een vriend zei eens dat hij zijn vrienden nooit omhelsde. Hij vond dat jammer. Anderen lijken dat zo vanzelfsprekend te doen, zei hij, maar hij deed het niet - kon het op een bepaalde manier niet eens. Elke keer als hij er nu aan denkt, bijvoorbeeld net, toen hij op ons af kwam lopen, vertelde hij, dan denkt hij meteen daarna: 'ja, shit, maar nu valt het op.' Hij is nou eenmaal iemand die zijn vrienden niet omhelst, en deze gedachte weerhoudt hem ervan dat te veranderen. Ik geloof dat we die avond elkaar allemaal omhelsden, hem inclusief, dus, en je zou zeggen dat daarmee een opening werd geboden. Ik geloof niet dat we het daarna ooit nog eens deden.
2. Er is een prachtig moment tijdens een show van Wim Helsen uit 2011. Helsen vraagt op een gegeven moment iemand het podium op, zogenaamd om te helpen met het verslepen van een kist. Het decor is, op deze kisten na, helemaal leeg. Samen tillen ze de kist op en Helsen begint een anekdote, gericht aan deze man. Ze lopen met de kist naar de andere kant van het podium, waar ze hem neerzetten op een andere kast. Alleen, wacht even, ze zetten hem nog niet neer, eerst wil Helsen namelijk zijn anekdote afmaken. Met de kist in de handen staan ze daar, en met dat het verplaatsen van de kist klaar is, vervalt ook de mogelijkheid van een houding voor de man. Helsen blijft stug doorvertellen. Hoe kijk je dan? Gewoon, zoals tijdens elk gesprek, wanneer iemand je wat vertelt - maar hoe doe je dat ook alweer? Aan de net te snelle knikjes van de man kan je zien dat hij dat ook even is vergeten. Op het podium is niemand zichzelf, dat is misschien wel de essentie van theater, maar we zien hier nu aan de man ook wat er gebeurt als je iemand niet alleen zijn dagelijkse identiteit maar ook de mogelijkheid van een andere, theatrale rol ontnemt. Al slepend met de kist is er in ieder geval nog een rol te spelen, iets kleins om je achter te verschuilen, zoals de ernstige *whatsappjes* die mensen vaak opeens lijken te krijgen als ze van een afstandje iemand aan zien komen lopen die ze een klein beetje kennen, en die hen behoeden voor één van die lastige, subtiele dagelijkse calibraties: Blijven we staan of lopen we door? Goed, deze man hier op het podium blijft staan, hij is immers een sportieveling, hij speelt het spelletje mee. Je weet: koop je een kaartje voor de eerste rij, dan kan je tot representant van het publiek gemaakt worden. Dat het dan niet uitmaakt wie je bent - degene op het podium kan immers iedereen aanspreken - maar dat je geacht wordt mee te spelen, dat je kortstondig Het Publiek bent, het publiek dat voor eventjes een lichaam en een stem wordt gegeven. De andere kant van deze

deal is dat je het spel slechts passief hoeft te ondergaan, er wordt geen initiatief van je verwacht. Dus als Helsen maar blijft doorpraten (de kist is inmiddels neergezet) en de anekdote tot in het absurde blijft uitwringen, blijft de man knikken en glimlachen, en op een gegeven slaat dat door naar wanhoop: Ik kan ook vanaf daar beneden op mijn stoel luisteren naar deze anekdote, Wim, wat doe ik hier nog? Wat verwacht je van me? De kist is nu neergezet. Als Helsen dan uiteindelijk met de *punchline* komt, en daarmee het stukje afsluit - tenminste, gewoonlijk zou dit het einde zijn - maar dan in plaats van de man te bedanken en hem terug naar zijn stoel te wijzen hem slechts verwachtingsvol aankijkt, staat de man daar echt helemaal naakt. Beroofd van elk patroon, elke handelingsmogelijkheid, lijkt een soort instinct of automatisme de man over te nemen: uit het niets loopt hij op Helsen af, - die geamuseerd-ge fascineerd toekijkt - geeft hem een hand, schiet van een glimlach naar een korte blik waar een soort diepe ontroering uit moet blijken, alsof hij net gezegend is, en blijft dan staan, ogenschijnlijk in afwachting van nieuwe instructies. Het is stil in de zaal. 'Of wilde jij ook wat vertellen, Kees?' vraagt Helsen. Nu vragen de ogen van de man om niks minder dan verlossing.

3. We zitten bij de moeder van M thuis aan de eettafel. We zijn daar op bezoek, in Italië, in het donker. De tijgermuggen tikken zachtjes tegen de hor van het balkon. Ik bots ook steeds tegen dingen aan. De stoel staat te dicht tegen de bank aan en ik kan er nauwelijks tussendoor. Ik probeer dingen te bedenken die ik kan vragen, of vertellen. Dat is mijn toenadering, de enige manier die ik ken, die ik kán, moet ik zeggen, want ik kén heus mensen die het anders kunnen - fysieker, op de één of andere manier, directer - maar dat zijn rituelen waar ik met bewondering en afstand naar kijk. Anderen knipogen; ik praat. Helaas kunnen we elkaar niet verstaan, haar moeder en ik, ik bedoel dat letterlijk, zij spreekt geen Engels en ik geen Italiaans of Roemeens. Ze gebaart naar mijn schoenen, dat ik ze uit mag doen, denk ik, maar ik bedank haar met een glimlach - twaalf uur in de trein, *remember*, deze zweetlucht gaat mooi niet mijn één-na-eerste indruk zijn. *Still, she would like you to take them off*, vertaalt M. Dit was ik dus even vergeten. Toen we bedachten om naar Italië te gaan, een paar maanden geleden, voor een paar weken met een interrail-ticket, en dat we dan ook haar ouders zouden bezoeken, was ik dít dus even vergeten. 'Bezoeken' is zo'n abstractie tot je je schoenen moet uitdoen. In de dagen daarna voel ik me vaak zoals wanneer ik vroeger bij een vriendje logeerde, de eerste aanrakingen met hoe andere mensen dat anders deden, alle huiselijke intimiteiten. Een andere vader of moeder in

de deuropening voordat we gingen slapen. Stilte tijdens het eten. Brood dat 's ochtends voor het ontbijt uit de vriezer wordt gehaald. (wie *doet* dat? Misschien hebben ze geen broodtrommel) Nu, hier, in het felle tl-licht dat boven de tafel hangt, krijg ik steeds nieuw eten opgeschept en weet ik nog steeds nauwelijks iets te zeggen. Ik stik haast, en ik schrik, ook, omdat ik zo weinig openingen zie, nauwelijks manieren om te bewegen en in beweging te zetten, en ik snap opeens hoe het kan gebeuren dat je steeds stiller groeit, samen. Ik probeer de hor open te maken om op het balkon te komen, maar het ding geeft niet mee, dus ik trek wat harder en dan gaat hij eindelijk open - maar alleen omdat er een scheur in is gekomen, lijkt het. *It does that, sometimes*, zegt M. Oké, gelukkig: *it does that*. Zo onhandig, soms, om een lichaam te zijn en naar buiten te willen om te kunnen ademen. Meestal heb ik m'n lichaam nauwelijks nodig, pratend en denkend kom ik er altijd wel. Daarbij geen horren, en banken die te dicht op stoelen staan en schoonouders wiens talen je niet spreekt. Hoewel, daarbij ook geen dansen op het balkon, zoals nu.

4. De *high five* is de meest pure vorm, maar eigenlijk zijn alle pogingen tot toenadering van hetzelfde karakter: je zet iets op het spel en als het lukt wordt er iets hernieuwd, wordt jij hernieuwd, maar als je daar met je hand omhoog in de steek wordt gelaten - ga je dan niet twijfelen of je de dingen niet helemaal verkeerd hebt ingeschat? Of er al die tijd überhaupt wel iets was? Zo is elke poging als het navigeren van je huis in het donker: je weet dat alles nog op dezelfde plek staat - net stond het licht immers nog aan - maar hoe kan het dan dat de deurklink nu onvindbaar is? Tastend in het onbekende bekende. Elke keer als we dan weer het koude ijzer voelen krijgt alles weer zijn oude vorm terug, de kamer vormt zich automatisch om ons heen, en het is meteen onbegrijpelijk waarom het zo-even niet lukte. Tastend, altijd weer tastend, zijn we ook naar de ander op zoek, naar woorden en bewegingen om daar te komen, en elke keer wanneer je de ander vindt snap je niet wat daar ooit moeilijk aan zou kunnen zijn.